

бази, регулятивної політики, структурних реформ. Це, своєю чергою, потребує уваги і значного фінансування з боку як держави, так і самих учасників ринку.

Список використаних джерел

1. Татарин Н. Б. Регулювання розвитку фондового ринку в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит». Львів, 2007. 20 с.

2. Чемодуров О. М. Конкурентні переваги українського фондового ринку на світовому ринку // Вісник інституту економіки та прогнозування. 2007. № 1.

3. Олейніков О. О. Удосконалення системи рейтингової оцінки стану фондового ринку із врахуванням глобалізації торгівлі цінними паперами. URL: <http://www.inventure.com.ua/>

4. Івахненко І. С. Фінансування інвестиційної діяльності на ринку цінних паперів // Актуальні проблеми економіки. 2010. № 4 (106).

Корнієнко Віталій Анатолійович,

магістрант,

спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»;

Науковий керівник:

Артем'єва Інга Олександрівна,

кандидат економічних наук,

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Національна академія статистики, обліку та аудиту

ГРОШОВО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА НБУ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ

Грошово-кредитна політика є одним з найважливіших елементів економічної безпеки держави: її неефективність призводить до значних економічних збитків. Грошово-кредитною політикою кожної країни визначаються такі параметри грошово-кредитної системи: грошова маса, рівень відсоткових ставок за кредитами та депозитами для фізичних і юридичних осіб, курс національної валюти до іноземних, темпи інфляції. Значний вплив справляє грошово-кредитна політика на головні індикатори економічного розвитку - валовий внутрішній продукт, рівень доходів населення та рівень зайнятості. Тому вибір грошово-кредитної політики держави не втрачає своєї актуальності за всіх часів.

Дослідженням теоретико-методологічних засад формування та оптимізації грошово-кредитної політики присвячені праці вчених-фінансистів: Дж. М. Кейнса, Дж. Тобіна, С. Фішера, М. Фрідмена, А. Гальчинського, Д. Гладких, В. Міщенко, А. Мороза, С. Науменкової, М. Савлука, В. Стельмаха та

ін. Однак потребує подальшого дослідження механізм реалізації грошово-кредитної політики в умовах ринкових трансформацій вітчизняної економіки.

Відповідно до Господарського кодексу України, під грошово-кредитною політикою слід розуміти політику, спрямовану на забезпечення економіки економічно необхідним обсягом грошової маси, досягнення ефективного готівкового обігу, залучення коштів суб'єктів господарювання та населення до банківської системи, стимулювання використання кредитних ресурсів на потреби функціонування і розвитку економіки [1].

На думку М. Савлука грошово-кредитна політика являє собою комплекс взаємопов'язаних, скоординованих на досягнення задалегідь визначених економічних і соціальних цілей, заходів щодо регулювання грошового ринку, які здійснює держава через центральний банк. Грошово-кредитна політика - це організаційно оформлений, регулятивний механізм зі своїми специфічними цілями, інструментами та роллю [3, с. 532]. Реалізація грошово-кредитної (монетарної) політики держави здійснюється через комплекс заходів у сфері грошового обігу та кредиту, спрямованих на забезпечення стабільності грошової одиниці України шляхом використання відповідних засобів та методів.

Головним суб'єктом грошово-кредитної політики в Україні є Національний банк України (НБУ), який, згідно з положеннями Конституції України та Закону «Про Національний банк України», визначає та реалізує грошово-кредитну політику. Відповідно до статті 99 Конституції, основною функцією Національного банку є забезпечення стабільності грошової одиниці України. Відповідно до статті 6 Закону «Про Національний банк України», під час виконання своєї основної функції НБУ має виходити з пріоритетності досягнення та підтримки цінової стабільності в державі. Цінова стабільність – збереження купівельної спроможності національної валюти шляхом підтримання в середньостроковій перспективі (від трьох до п'яти років) низьких, стабільних темпів інфляції, що вимірюються індексом споживчих цін. НБУ у межах своїх повноважень сприяє фінансовій стабільності, у тому числі стабільності банківської системи, додержанню стійких темпів економічного зростання та підтримує економічну політику Кабінету Міністрів України за умови, що це не перешкоджає досягненню цілей щодо цінової та фінансової стабільності.

Основні напрями реалізації грошово-кредитної політики України знайшли своє відображення в Основних засадах грошово-кредитної політики України на 2016-2020 роки [2]:

1. Пріоритетним напрямом є досягнення цінової стабільності через реалізацію політики інфляційного таргетування, а також контролю за грошовими агрегатами відповідно до програми співпраці з МВФ. Передбачається поступове зниження інфляції до рівнів, сумісних із ціновою стабільністю. У середньостроковій перспективі передбачено встановлення інфляції на рівні 5%.

Згідно з даними Інфляційного звіту НБУ, у червні 2018 року споживча інфляція в річному вимірі уповільнилась до 9,9% та виявилася дещо нижчою за

траєкторію прогнозу, опублікованого в Інфляційному звіті за квітень 2018 року. Проте інфляція залишалася вище цілей, встановлених Основними засадами грошово-кредитної політики на 2018 рік та середньострокову перспективу ($7,0\% \pm 2$ в. п. станом на кінець II кварталу 2018 року) [4].

Л. Швайко зазначає, що НБУ, проводячи політику таргетування інфляції, не повинен таргетувати інші показники, адже існує велика ймовірність коливань валютного курсу: зараз використовується режим плаваючого валютного курсу, обмінний курс визначається ринковими умовами. Деякі економісти як побічні ефекти таргетування визначають зростання безробіття та соціальної напруги у суспільстві в результаті скорочення видатків бюджету з метою зменшення бюджетного дефіциту та грошової маси в обігу [9].

В умовах відкритості економіки України, як зауважує О. Свеженцев, рівень інфляції та курсу національної валюти зумовлений не лише комплексом дій з обмеження грошової пропозиції та встановлення високої облікової ставки для зниження інфляції до цільового показника, а й багатьма зовнішніми факторами: сальдо торгівельного балансу, сальдо поточного рахунку країни, зміною зовнішнього корпоративного кредитного боргу суб'єктів економіки України, обслуговуванням державного боргу та боргу, який гарантується державою, ситуацією на валютному міжбанківському ринку та іншими чинниками [8].

2. Важливим напрямом грошово-кредитної політики на 2016–2020 роки є зростання золотовалютних резервів. Їх рівень за 2017 рік збільшився на 3,3 млрд дол. США, або на 21% і на 01.01.2018 року досяг максимуму з початку 2014 року – 18,8 млрд дол. США в еквіваленті. Такий рівень міжнародних резервів за підсумками року перевищив прогноз Національного банку (згідно з Інфляційним звітом за жовтень 2017 року – 18,6 млрд дол. США в еквіваленті) [6].

Основними джерелами поповнення міжнародних резервів 2016 року були купівля НБУ 1,3 млрд дол. США під час проведення валютних інтервенцій на тлі сприятливої ситуації на валютному ринку, а також надходження фінансування від Міжнародного валютного фонду на суму близько 1 млрд дол. США [6].

3. Підтримання режиму плаваючого валютного курсу, який встановлюється залежно від попиту та пропозиції на валюту. Водночас НБУ за потреби проводитиме валютні інтервенції з метою запобігання надмірним коливанням валютного курсу [5]. 2017 рік Україна завершила з обмінним курсом на рівні, який приблизно дорівнював курсу на початок року: курс гривні девальвував за 2017 рік лише на 3,2% – до 28,07 грн за дол. США попри окремі періоди посиленних коливань [6].

4. Суттєві зміни в реалізації процентної політики НБУ та її перетворення на дієвий інструмент регулювання Національним банком попиту та пропозиції на грошові кошти через зміну процентних ставок за своїми операціями з метою впливу на процентні ставки суб'єктів грошово-кредитного ринку та дохідність фінансових операцій. З 2017 року спостерігається зростання облікової ставки НБУ. З 07.09.2018 року НБУ збільшив облікову ставку з 17,5% до 18,0% [7]. Збільшення облікової ставки є негативним моментом, адже вона є одним із головних орієнтирів грошово-кредитного ринку. Від її величини залежить

вартість залучення та розміщення ресурсів банками та іншими суб'єктами ринку.

Облікова ставка має значні коливання. Так, у 1994 році вона змінювалася декілька разів і мала пікові значення з 25.10.1994 року до 12.12.1994 року, коли вона складала 300%). Причиною таких високих значень була гіперінфляція. Найнижче значення (6,5%) спостерігалось з 13.08.2013 року до 14.04.2014 року [7].

Основні проблеми в реалізації грошово-кредитної політики України:

- високі темпи інфляції;
- доларизація економіки через недовіру до національної грошової одиниці, її девальвацію та інфляційні очікування;
- високий рівень готівкових коштів в структурі грошової маси України. Це ускладнює можливість ефективної реалізації та дієвого використання інструментів грошово-кредитної політики;
- нестабільність валютного курсу та девальвація гривні;
- високий рівень відсоткових ставок за кредитами;
- низький рівень капіталізації банків;
- низький рівень довіри населення до банківського сектора;
- дефіцит коштів Фонду гарантування вкладів фізичних осіб та його покриття за рахунок державного бюджету, що є значним тягарем.

Серед основних шляхів оптимізації грошово-кредитної політики слід виділити такі:

1. Подальша реалізація політики інфляційного таргетування через сприяння НБУ економічному зростанню шляхом підтримання низького рівня інфляції.

2. Збільшення міжнародних резервів з метою підвищення фінансової безпеки держави та нівелювання впливу можливих ризиків для захисту від надмірних коливань валютного курсу шляхом проведення валютних інтервенцій.

3. Подальша лібералізація валютного законодавства та зняття валютних обмежень, зменшення присутності НБУ на валютному ринку за рахунок забезпечення умов його дієвого та ефективного функціонування;

4. Оптимізація процентної політики НБУ через забезпечення цінової стабільності в середньостроковій перспективі, зниження вартості кредитних ресурсів, що сприятиме підвищенню інвестиційної активності, розвитку та покращенню фінансового стану суб'єктів господарювання.

5. Ефективна політика управління державним боргом, спрямована на максимально ефективно використання залучених коштів, своєчасне погашення заборгованості.

6. Попередження втрати банками платоспроможності шляхом виявлення проблем функціонування та зниження платоспроможності на ранніх етапах.

7. Підвищення довіри населення до банківської системи та стимулювання заощаджень шляхом підтримання низького рівня інфляції та встановлення привабливих процентних ставок.

Список використаних джерел

1. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV, станом на 17.06.2018 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
2. Про основні засади грошово-кредитної політики на 2016–2020 роки: Постанова Правління НБУ від 18.08.2015 року № 541. URL: zakon.rada.gov.ua/go/v0541500-15
3. Гроші та кредит: підруч. 6-те вид. перероб. і доп. / за заг. ред. М. І. Савлука. Київ: КНЕУ, 2011. 598 с.
4. Грошово-кредитна та фінансова статистика НБУ. Офіційний сайт Національного банку України (липень 2018 року) URL: <http://www.bank.gov.ua>
5. Запаранюк Т. В. Теоретичні засади визначення сутності грошово-кредитної політики у системі монетарного регулювання економіки // Вісник Тернопільського нац. екон ун-ту. 2013. № 12. С. 36–43.
6. Річний звіт 2017. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=71165707>
7. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/nbu/refinance/>
8. Свеженцев О. О. Грошово-кредитна політика як елемент економічної безпеки держави: аналіз стратегії Національного Банку України // Регіональна, галузева та суб'єктна економіка України на шляху до євроінтеграції: тези доп. IX Міжнар. наук.-практ. конф. Харків: ХНУБА, 2017. Ч. I. С. 83–85.
9. Швайко М. Л. Особливості грошово-кредитної політики України в сучасних умовах // Соціальна економіка. 2016. № 1. С. 82–86. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/se_2016_1_12

*Корнієнко Тетяна Олександрівна,
викладач кафедри фінансів,
обліку та економічної безпеки,*

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ДІАГНОСТИКА ЙМОВІРНОСТІ НАСТАННЯ БАНКРУТСТВА ЯК ЕЛЕМЕНТ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

В умовах політичної й економічної нестабільності діяльність вітчизняних підприємств ускладнюється різними кризовими ситуаціями, наслідком яких може стати зниження рівня фінансово-економічної безпеки, неспроможність або банкрутство. Одним із ключових елементів оцінки та формування належного рівня фінансово-економічної безпеки є своєчасна діагностика ймовірності настання банкрутства підприємства, що дасть змогу виявити фактори, які позитивно чи негативно вплинули на кінцеві показники його